

Kaj će ljudi reć?! : Idejna zasnova prenove veleblagovnice

Univerza v Ljubljani: Fakulteta za arhitekturo - enoviti magistrski študij arhitekture (EMŠA): magistrsko delo - avtor: Rok Božić

Povzetek

Magistrska naloga raziskuje fenomen potrošništva in njegov vpliv na arhitekturo nakupovalnih objektov, pri čemer se osredotoča na veleblagovnice kot eno izmed najznačilnejših tipologij 20. stoletja. Te so bile nekoč osrednje točke mestnega življenja, danes pa se pogosto znajdejo v prostorski in funkcionalni krizi.

Osrednji predmet raziskave je veleblagovnica v Buzetu, ki se nahaja v neposrednem stiku z mestnim trgom. Stavba predstavlja ključen prostorski in simbolični element mestnega jedra, saj je v preteklosti igrala pomembno družbeno in ekonomsko vlogo. Naloga preučuje možnosti prenove tega degradiranega objekta kot izhodišče za širšo revitalizacijo mestnega središča.

Namesto rušenja ali popolne rekonstrukcije predlagana rešitev temelji na trajnostni strategiji, ki vključuje nabor mikrointervencij – minimalnih, a premišljenih prostorskih posegov, ki izhajajo iz obstoječih kvalitet stavbe. Namen teh posegov je ponovno vzpostaviti družbeno vrednost prostora, spodbuditi neformalna srečanja, kulturne dogodke in vsakodnevno rabo prebivalcev.

V tem kontekstu veleblagovnica ni več razumljena zgolj kot trgovski objekt, temveč kot potencialni generator javnega prostora in dejavnosti. Naloga tako opozarja na pomen prilagodljive rabe, ekonomičnosti in arhitekturne odgovornosti v času post-potrošniške preobrazbe.

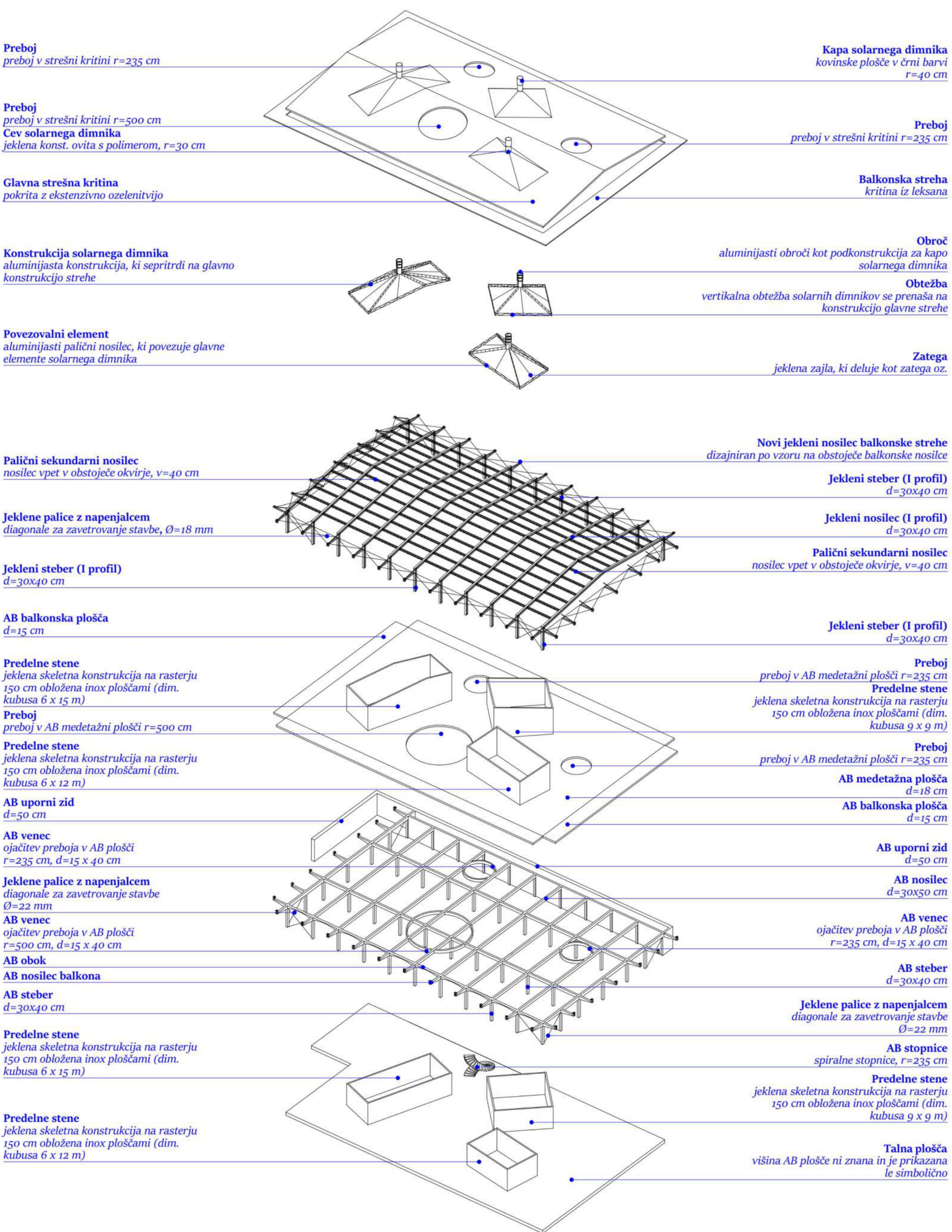
Konstruktivska zasnova

Glavni cilj projekta je bil čim bolj izkoristiti prostorski potencial ob ohranitvi obstoječe nosilne konstrukcije. Jekleni okvirji in armiranobetonska medetažna plošča so omogočili nove prostorske in svetlobne rešitve brez večjih strukturnih posegov.

Zaradi večje osvetlitve pritlička so bili v ploščo izvedeni strateški preboji, ki niso ogrozili stabilnosti, a so zahtevali lokalna ojačanja z armiranobetonskimi venci in FRP trakovi. Strešna konstrukcija je bila ojačana z novo sekundarno mrežo palčnih nosilcev, ki prenašajo dodatne obremenitve zelene strehe.

Nov viseč nadstrešek nad balkonom v nadstropju je znanovan kot jeklena konzola, podprta z zategi, brez dodatnih stebrov. V prihodnje je predvidena tudi gradnja novega balkona, konstrukcijsko povezanega z obstoječo ploščo prek armature za zagotovitev monolitnosti.

Vsi posegi sledijo načelu minimalnih intervencij z največjim prostorskim, svetlobnim in energetskim učinkom.

Konstruktivska zasnova

Opredelitev problema

V sodobnem urbanem prostoru vse več nekdanj živahnih nakupovalnih središč izgublja svojo prvotno funkcijo. Veleblagovnice – kot simboli množične potrošnje 20. stoletja – danes pogosto ostajajo prazne, funkcionalno zastarele in prostorsko degradirane. Z izgubo svojega gospodarskega pomena so izgubile tudi družbeno in prostorsko vlogo, ki so jo nekoč igrale v mestnem tkivu.

Specifičen primer tega procesa predstavlja veleblagovnica v Buzetu, umeščena neposredno ob mestni trg. Zaradi prostorske zapuščeniosti, arhitekturne neaktivnosti in pomanjkanja programa je objekt postal točka urbanega zastoja. Istočasno pa ponuja priložnost za arhitekturno reinterpretacijo skozi trajnostne in družbeno angažirane posege, ki bi lahko ponovno aktivirali mestno središče.

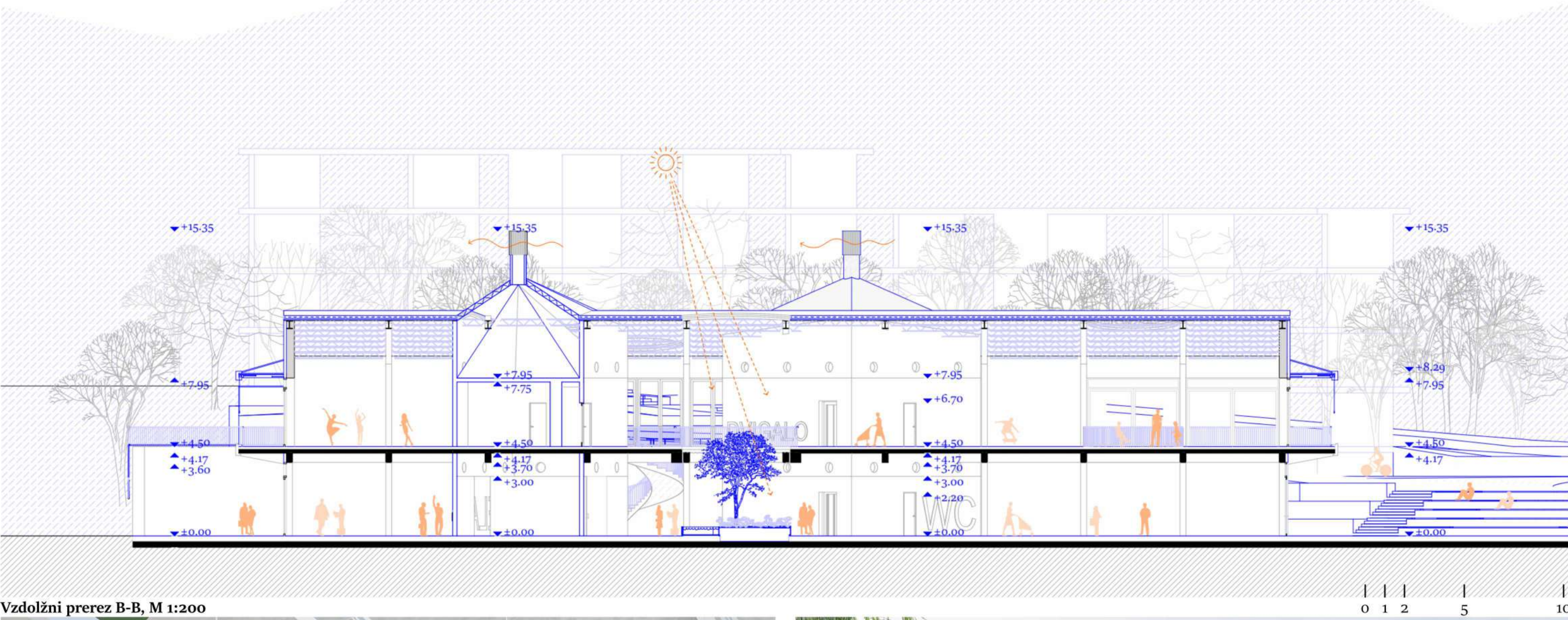
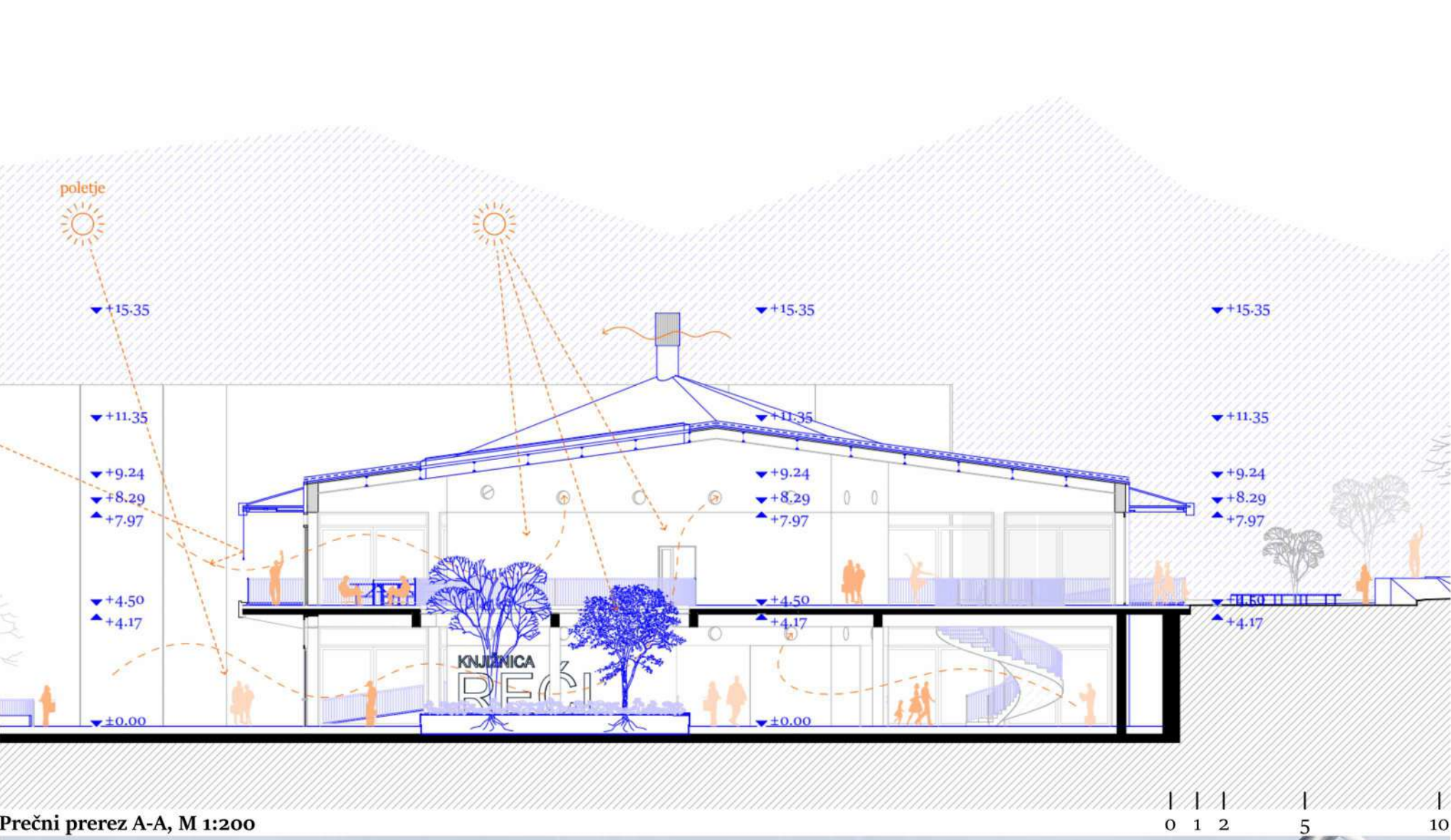
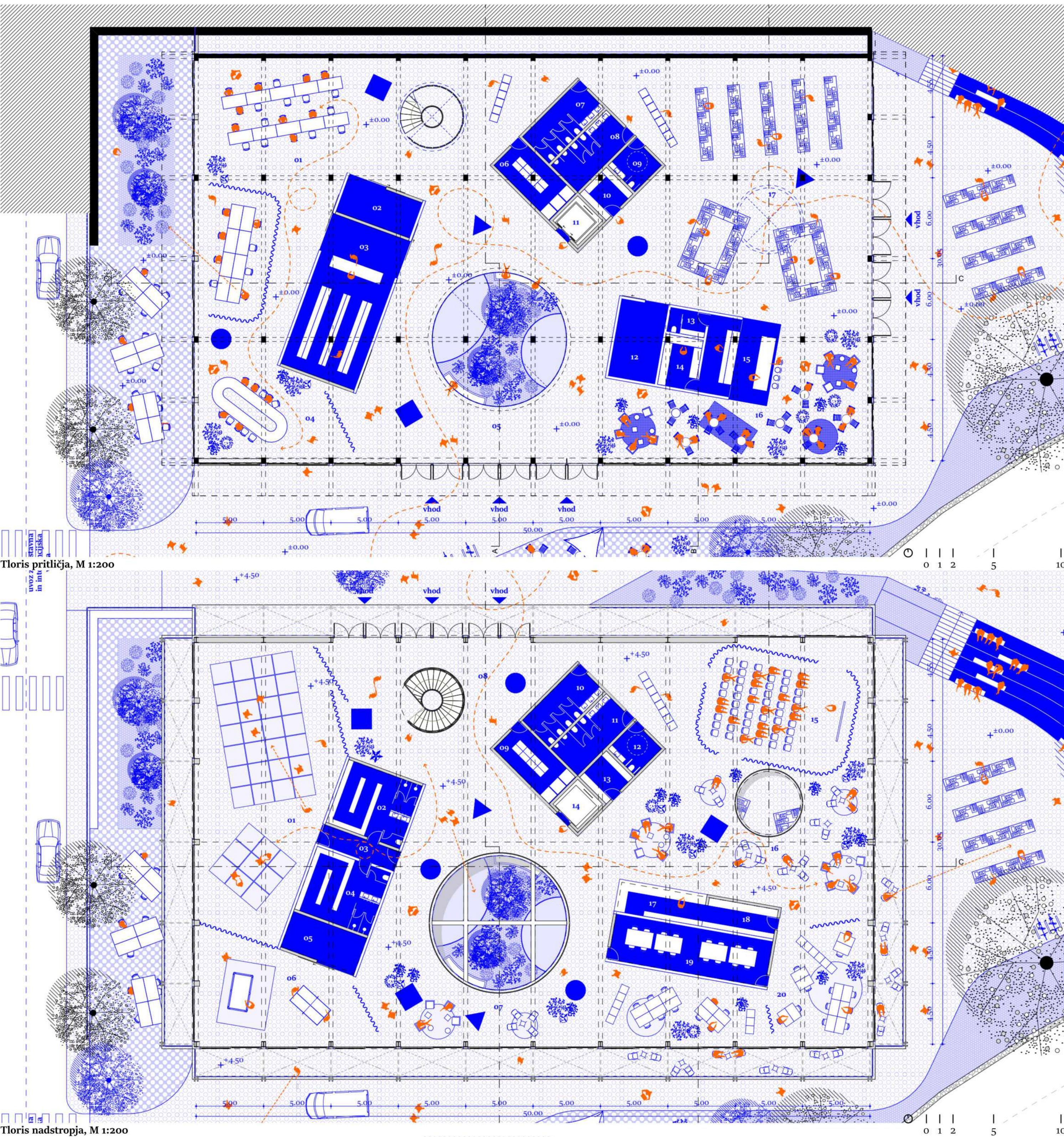
Osrednji problem naloge je torej vprašanje, kako arhitekturno prenoviti zapuščeno veleblagovnico in glavni trg na način, ki presega zgolj estetsko in funkcionalno prenovo ter omogoča dolgoročno revitalizacijo javnega prostora in mestnega življenja.

Metode dela in cilji naloge

Magistrska naloga je koncipirana z namenom, da skozi raziskavo in analize pridem do projekta, ki bo teoretično argumentiran. Delo je zaradi lažjega sledenja razdeljeno v sklope. V začetnem sklopu je bil poudarek na razumevanje fenomena potrošništva in kaj to pomeni za družbo ter kako so se skozi čas razvijali nakupovalni objekti. Na osnovi pridobljenih informacij sem lahko začel z premislekom o razvoju projekta na določeni lokaciji.

Zaradi velikega vpliva na moje življenje in bližine sem kot predmet obravnave izbral neaktivno veleblagovnico v mojemu rojstnem mestu Buzetu, v Istri na Hrvaškem.

V končnem sklopu je prikazan razvoj projekta ter urbanistična in arhitekturna rešitev problematike. Na tak način sem razvil idejo kako ohraniti kvaliteto arhitekture in ji dati novi pomen in novi program. Nekdanja veleblagovnica predstavlja polivalentni center, ki postane novo srce mesta in je osnova za revitalizacijo in modernizacijo mestnega središča v Buzetu.

in revitalizacije mestnega središča v Buzetu

mentor: **prof. mag. Tadej Glažar** - sommentor: **asist. doc. Vid de Gleria** - leto izdelave magistrske naloge: **2025**

Urbanistična zasnova

Novi urbanistični koncept mestnega središča v Buzetu temelji na trajnostnih in zdravih pristopih k oblikovanju javnega prostora. Načela, ki jih v svojih delih pogosto poudarja urbanist Jan Gehl, služijo kot navdih in izhodišče za prenovi trga ter širše mestne strukture. Osrednji trg tako postaja prostor, ki spodbuja druženje, gibanje in stik z naravo.

Vzpostavitev peš cone postavlja pešce in kolesarje v ospredje ter jim omogoča varno, prijetno in aktivno preživljanje časa na prostem. Hkrati se z odpravo prometnic poenotijo razdrobljeni javni prostori v koherentno celoto, kar bistveno izboljša dostopnost in povezljivost površin za vse uporabnike.

Novo urejene zelene površine v okolici trga obiskovalcu omogočajo prihod v javni prostor skozi naravno okolje. Drevedi, travniki, parki in zasaditve grmovnic

prispevajo k občutku ugodja, izboljšujejo mikroklimo in ustvarjajo mehkejši prehod med urbanim in naravnim.

Da trg ne bi postal zgolj prazna, reprezentativna površina, so na skrbno izbranih mestih umeščene manjše prostorske intervencije – t. i. mikrointervencije –, ki spodbujajo aktivnost, igro, počitek ali druženje. Takšne točke oživijo tudi vmesne prostore, ki se oblikujejo med njimi. V mnogih primerih za aktivacijo prostora zadostuje že zelo majhen, a premišljen poseg.

Programska zasnova trga v veliki meri ohranja prejšnjo vsebino, kar omogoča kontinuiteto v rabi prostora. Določeni dotrajani objekti se prenovijo in po potrebi nadgradijo z novimi programskimi vsebinami, ki se odzivajo na sodobne potrebe uporabnikov.

Celostna in trajnostna prenova trga je ključen korak k oblikovanju bolj zdravega, vključujočega in odpornega mesta. Buzet se na ta način premišljeno pripravlja na prihodnjo rast in razvoj, ne da bi pri tem izgubil svojo identiteto ali kvaliteto vsakdanjega življenja.

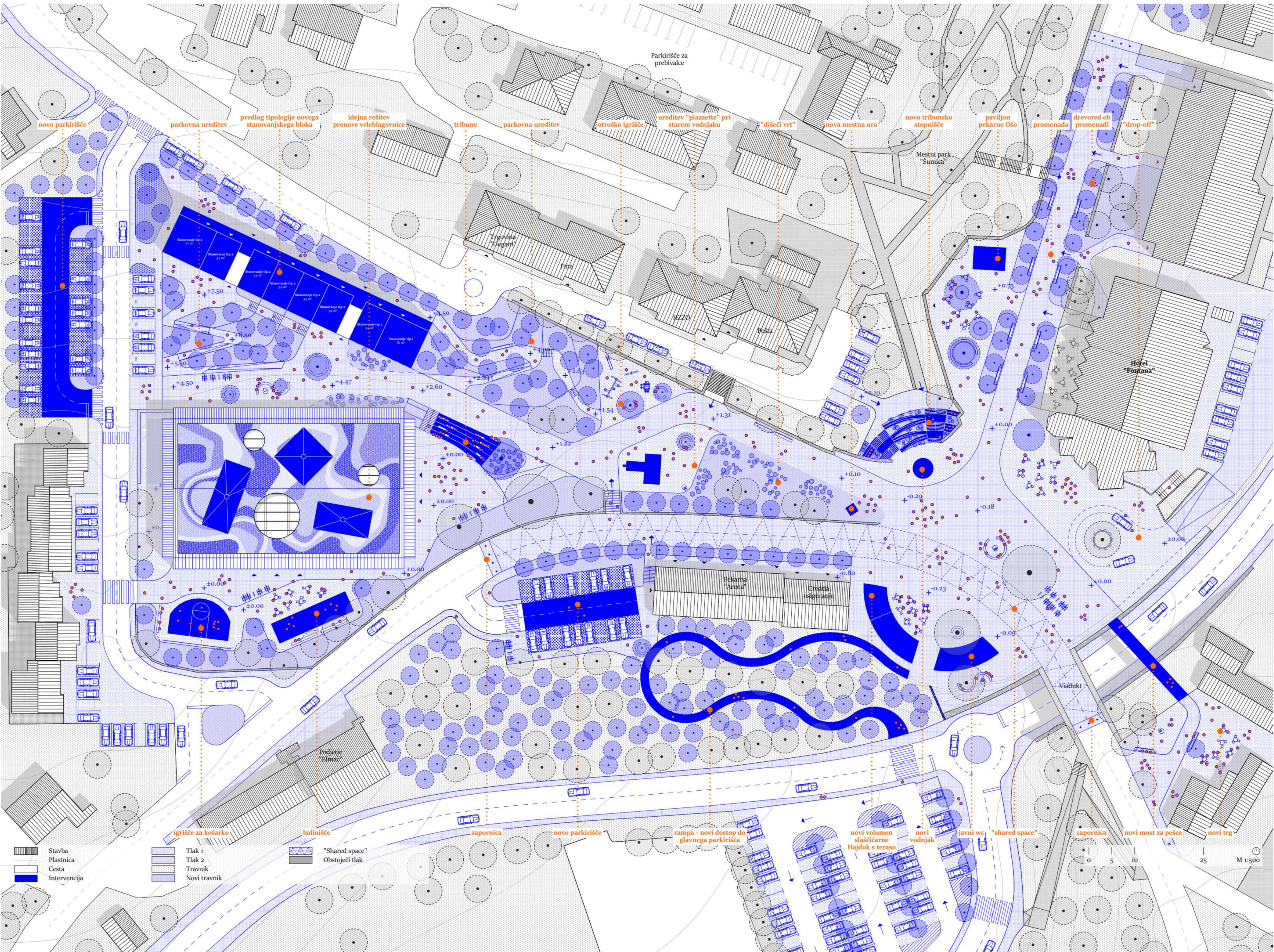
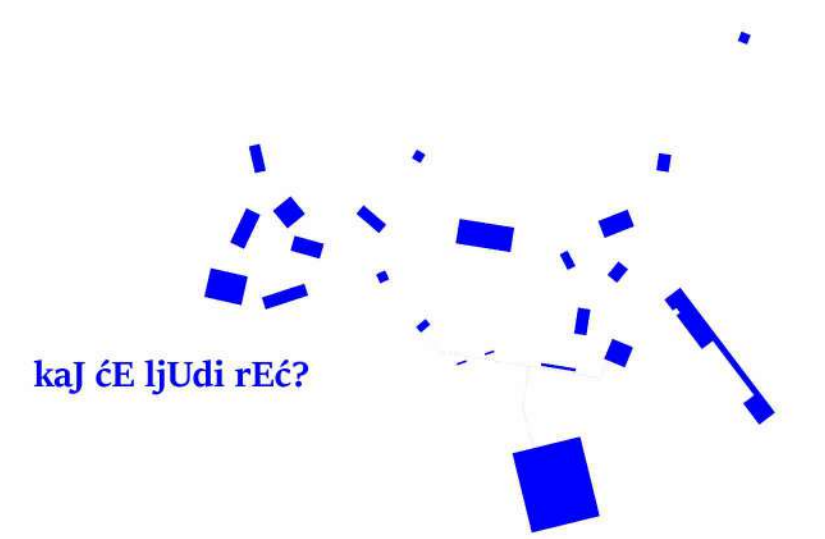
Urbanistične intervencije na območju glavnega mestnega trga, trga Fontana, so predstavljene v obliki aksonometričnih prikazov, kjer vsak vizualno pripoveduje svojo zgodbo in prikazuje način uporabe določenega segmenta prostora. Prikazi so razdeljeni glede na vplivno območje posamezne intervencije, cilj pa je bil preko shematične predstavitve pokazati, kako bi se posamezni deli trga lahko preoblikovali in zaživel v novi vlogi.

Vse intervencije so bile umeščene premišljeno in z upoštevanjem obstoječih

značilnosti prostora. Obstoječi programi ostajajo nespremenjeni oziroma so nadgrajeni z novimi vsebinami, ki med seboj povezujejo posamezne posege in izboljšujejo prostorsko celovitost.

Sklop prenosa obsežnih jarkov površin in programov sodijo: ureditev območja okoli vodnjaka, izboljšanje dostopnosti severnega stopnišča, preureditev trga »pod skalo« ter nadomestna gradnja na mestu slačilarnice Hajduk.

Prenos v dodajanjem novih vsebin so bile izvedene na ključnih mestih, med drugim: prenova veleblagovnice in njene okolice, umestitev nove stanovanjske stavbe v degradirano območje severno od veleblagovnice, povezava glavnega trga s parkiriščem prek nove ambientalne poti skozi mestni zgodovinski, ter izgradnja nove brvi za pešce ob obstoječem viaduktu, ki vzpostavlja logično in kakovostno vez med dvema mestnima trgoma.

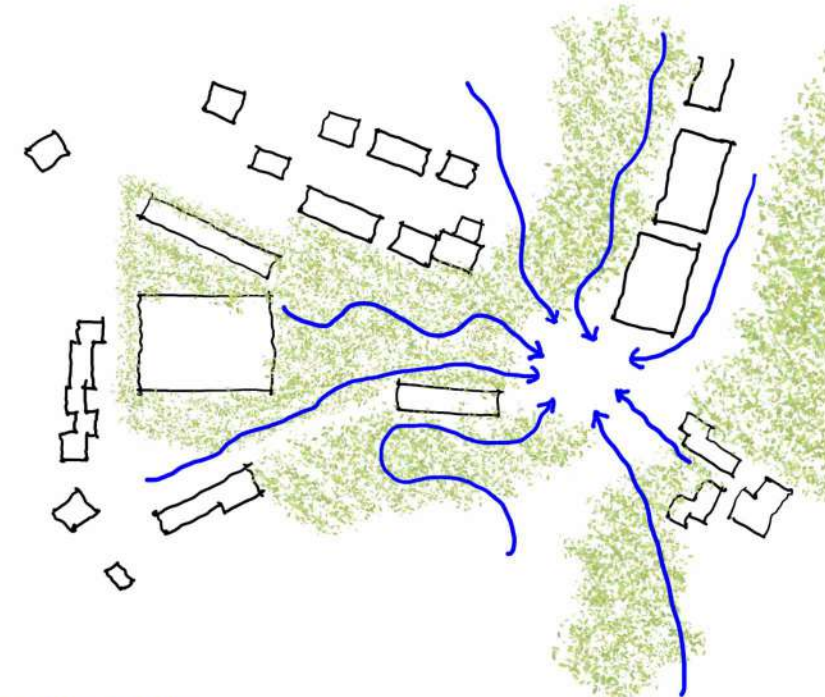

Situacija s pogledom na streho, M1:500

1 Novi javni prostor
Peš cona poveže vse prostore ter postavi pešca kot glavnega uporabnika revitaliziranega trga.

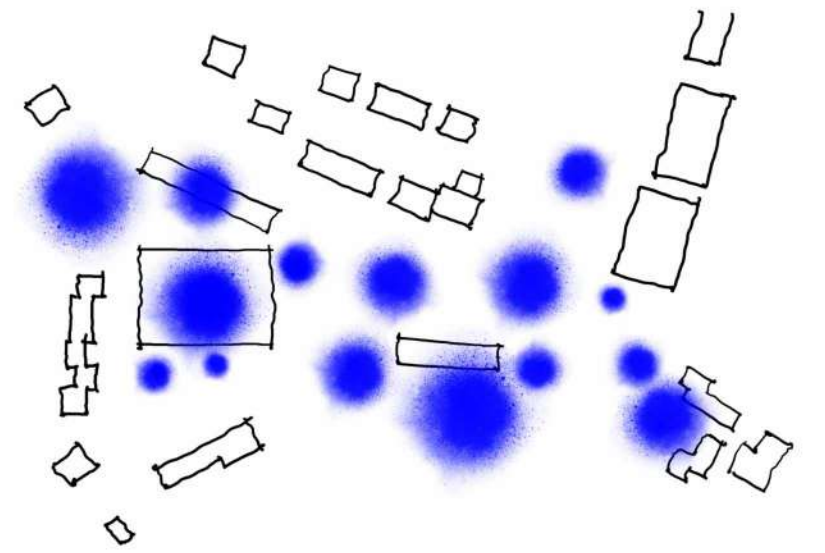

2 Dostop do trga skozi naravo

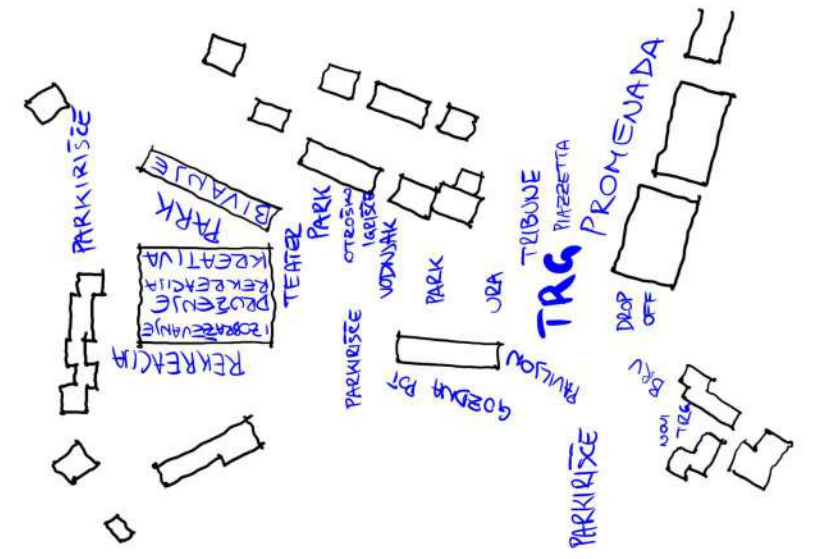
3 Intervencije

Intervencije aktivirajo medprostore, ki nastanejo med njimi ter na tak način nenehno aktivirajo celotno površino peš cone.

4 Program

Novi program nadgradi obstoječega, vendar je zdaj obrnjen bolj proti pešcu kot proti avtomobilu.

Koncept arhitekture = koncept urbanizma

Vprašanje, ki me spremlja vse od začetka snovanja magistrske naloge, je: ali je mogoče osrednji mestni trg in stavbo nekdanje veleblagovnice povezati in preoblikovati z eno samo gesto?

Pri iskanju odgovora sem se oprl na zgodovinske vzorce oblikovanja mestnih trgov - vedno sem poskušal najti geometrijo, linijo ali vsaj orientacijo, ki bi mi nudila osnovo za prostorsko intervencijo. A v Buzetu je ta logika odpovedala. Trg je nepravilne skoraj izmuzljive oblike, uokvirjen z zidovi, višinskimi razlikami in ostalimi fizikalnimi omejitvami, ki onemogočajo čisto, linearno potezo. Radikalne prostorske spremembe tukaj niso bile primerne – ne zaradi velikosti, temveč zaradi narave prostora, ki zahteva bolj subtilen pristop.

Tako se je rodila ideja o prostorskem vzorcu svobodno postavljenih volnovov – manjših arhitekturnih elementov, ki niso strogo vezani na obstoječo geometrijo prostora, temveč vnašajo novo logiko povezovanja. Za zamisel se ni pojavila kot formalni odgovor, temveč kot posledica ugotovitve, da enotne geometrije, ki bi povezovala trk in veleblagovnico, preprosto ni. Zakaj potem govoriti o "eni potezi"? Zato, ker trdim, da je prav stavek veleblagovnice del širšega mestnega prizorišča – njen interior razumem kot latentni javni prostor, zmožen generirati dogajanje, ki presega meje lastne fasade.

Potencial takega pristopa je velik, saj v neposredni bližini glavnega trga najdemo še vrsto manjših ambientsov – sekundarnih trgov, dvorišč, praznih robov – ki jih lahko po enaki logiki aktiviramo in vključimo v širši mestni sistem. Tako mesto ne obnavljamo z enim velikim posegom, temveč z nizom manjših, strateško umeščenih intervencij, ki temeljijo na programski prenovi in subtilnem oblikovanju.

Koncept arhitekture

Pogled na vhodni trg z tribunami

Pogled na rekreacijske površine

Pogled na jugovzhodni vogal stavbe